

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

КОРИСНІ УЗАГАЛЬНЕННЯ

ДЛЯ РОДИН ЗНИКЛИХ БЕЗВІСТИ,
ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ
ТА ЗАГИБЛИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

ВИПУСК 2

узагальнення підготовлені
КОМІТЕТОМ НАЦІОНАЛЬНОЇ АСОЦІАЦІЇ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ
З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ ПОСТРАЖДАЛИХ
ВІД ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ,
КОМПЕНСАЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО
ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ

2026

ЗМІСТ

1. ЯК ДІЯТИ, ЯКЩО ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЕЦЬ ЗНИК БЕЗВІСТИ ЗА ОСОБЛИВИХ ОБСТАВИН?.....	3
2. ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЕЦЬ У ПОЛОНІ: ЯК ДІЯТИ ТА КУДИ ЗВЕРТАТИСЯ.....	7
3. ГРОШОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЧЛЕНАМ СІМЕЙ ЗНИКЛИХ БЕЗВІСТИ: ХТО МАЄ ПРАВО І В ЯКИХ РОЗМІРАХ?.....	10
4. ОПІКА НАД МАЙНОМ БЕЗВІСНО ВІДСУТНІХ: ЩО ВАРТО ЗНАТИ?.....	13
5. ОГОЛОШЕННЯ ОСОБИ ПОМЕРЛОЮ: АЛГОРИТМ ДІЙ ТА НАСЛІДКИ.....	15
6. ЯК ПОВ'ЯЗАТИ ЗАГИБЕЛЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ ІЗ ЗАХИСТОМ БАТЬКІВЩИНИ: ПОКРОКОВИЙ АЛГОРИТМ ДІЙ ДЛЯ РОДИНИ.....	17
7. ОДНОРАЗОВА ГРОШОВА ДОПОМОГА ДЛЯ СІМЕЙ ЗАГИБЛИХ (ПОМЕРЛИХ) ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІД ЧАС ЗАХИСТУ БАТЬКІВЩИНИ: ВІД А ДО Я.....	18
8. ХТО МАЄ ПРАВО НА ОТРИМАННЯ ОДНОРАЗОВОЇ ГРОШОВОЇ ДОПОМОГИ.....	21
9. ПІЛЬГИ ЧЛЕНІВ СІМЕЙ ЗАГИБЛИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ЯКІ Є І ЯК ОТРИМАТИ?.....	23

1. ЯК ДІЯТИ, ЯКЩО ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЕЦЬ ЗНИК БЕЗВІСТИ ЗА ОСОБЛИВИХ ОБСТАВИН?

Якщо особа зникла безвісти за особливих обставин або її зникнення пов'язане зі збройним конфліктом, бойовими діями чи тимчасовою окупацією частини території України, їй надається спеціальний правовий статус і гарантії, визначені у законі.

Близькі родичі та члени сім'ї мають право отримати достовірну інформацію про можливе місце перебування цієї особи, обставини її загибелі (смерті) та місце поховання (якщо такі відомі). Для цього вони можуть звернутися до ТЦК та СП із запитом і отримати витяг із наказу, який містить інформацію про обставини зникнення безвісти внаслідок дій противника.

Правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, визначається у Законі України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» від 12.07.2018 №2505-VIII.

Статус особи, зниклої безвісти за особливих обставин, виникає з моменту внесення відомостей про неї до Єдиного реєстру на підставі поданої заяви. При цьому вважається, що особа зникла безвісти за особливих обставин уже з часу подання такої заяви заявником.

Військовослужбовець вважається зниклим безвісти за особливих обставин, якщо:

- ✓ відсутня достовірна інформація про його місцезнаходження після виконання бойового завдання;
- ✓ існують припущення про полон або загибель, але це не підтверджено;
- ✓ відсутня можливість перевірити обставини через активні бойові дії.

Які дії необхідно здійснити?

КРОК 1

Зверніться до територіального центру комплектування та соціальної підтримки (ТЦК та СП), у якому був мобілізований військовослужбовець, уточніть офіційний статус військовослужбовця та отримайте інформацію про останні відомі обставини.

У разі надходження таких звернень начальник відповідного ТЦК та СП зобов'язаний направити відповідний запит до військової частини за останнім відомим місцем проходження служби військовослужбовцем або до відповідної служби персоналу вищого рівня (розділ VII Інструкції з організації обліку особового складу в системі Міністерства оборони України, затвердженої наказом Міністерства оборони України від 15 вересня 2022 року №280).

КРОК 2

У разі підтвердження факту зникнення військовослужбовця:

- подайте заяву про розшук особи, зниклої безвісти за особливих обставин, до органів Національної поліції України.
- зазначте всі відомі дані про зниклого військового: обставини зникнення; особливі прикмети; речі, які могли бути при військовому.

Важливо!

Найближчий родич повинен здати біологічні зразки для ДНК-порівняння одночасно із поданням заяви до поліції.

Через 24 години після подання заяви вам зобов'язані видати витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань, у якому буде вказано слідчого та номер кримінального провадження (ст. 60 КПК України).

Повідомте всі уповноважені органи:

1) Національне інформаційне бюро (НІБ):

- покликання на вебсайт: <https://nib.gov.ua>

- електронна адреса: info@nib.gov.ua:

- контактна інформація: 1648 (в межах України) або +38 044 287 8165 (для дзвінків з-за кордону);

- чат-бот: t.me/nib_uncp_bot:

2) Координаційний штаб з питань поводження з військовополоненими (КШ)

- контактна інформація: 0 800 300 529 (в межах України), +38 (044) 390 43 90 (для дзвінків з-за кордону);

- електронна адреса: koord@gur.gov.ua:

- покликання на вебсайт: <https://koordshstab.gov.ua>

На сайті Координаційного штабу також можна створити «Особистий кабінет» – інструмент для отримання оновленої інформації щодо військовополонених або зниклих безвісті осіб (URL: <https://cabinet.koordshstab.gov.ua/login>);

3) Об'єднаний центр з координації пошуку та звільнення військовополонених, незаконно позбавлених волі осіб внаслідок агресії проти України (при СБУ):

- контактна інформація: +38 (044) 321 11 21, +38 (098) 321 11 21; +38 (067) 650 83 32 (Telegram / WhatsApp / Viber);

- електронна адреса: united_center@ssu.gov.ua:

- покликання на вебсайт: <https://ssu.gov.ua>

4) Уповноважений з питань осіб, зниклих безвісті за особливих обставин:

- контактна інформація: 1698; (099) 792 01 26;

5) Уповноважений Верховної Ради з прав людини:

- контактна інформація: 0 800 50 17 20; 044 299 74 08;

- електронна адреса: zapyt@ombudsman.gov.ua:

- покликання на вебсайт: ombudsman.gov.ua

6) Міжнародний комітет Червоного Хреста (МКЧХ):

• контактна інформація: 0 800 300155 (Україна);
+41227303600 (Женева);

• електронна адреса: kyi_kyiv@icrc.org;

• <https://blogs.icrc.org>

7) Робоча група ООН з питань насильницьких та недобровільних зникнень:

• покликання для заповнення на сайті:
<https://koordshtab.gov.ua/contact-un>;

• електронна адреса: hrc-wg-eid@un.org.

Які відомості необхідно надати при зверненні до уповноважених органів?

1. Ідентифікаційні дані:

- прізвище, ім'я, по батькові (за наявності);
- дата народження;
- контактний номер телефону.

2. Документи:

- копія паспорта;
- копія військового квитка (за наявності).

3. Службова інформація:

- військове звання, посада;
- військово-облікова спеціальність (якщо відома);
- найменування військової частини;
- ТЦК та СП, через який здійснювалася мобілізація.

4. Обставини зникнення:

- дата зникнення;
- місце події;
- відомі обставини.

5. Останній контакт:

- дата і час;
- спосіб зв'язку (дзвінок, повідомлення тощо).

6. Додаткові відомості:

- контакти побратимів або свідків;
- фотозображення;
- опис особливих прикмет (татування, шрами, медичні особливості тощо).

7. Доказові матеріали (за наявності):

- фото або відео, що можуть свідчити про можливий полон, поранення чи інші обставини.

КРОК 4

Отримайте витяг із Реєстру зниклих безвісти

Для підтвердження статусу особи необхідно отримати **витяг із Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин**.

Запит подається до:

- ✓ Міністерства внутрішніх справ України (електронною поштою pgmia@mvs.gov.ua)

- ✓ або Управління з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин (Секретаріат Уповноваженого з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин) поштовим відправленням на адресу: вул. Богомольця, 10, м. Київ, 00024.

У запиті необхідно зазначити:

- ✓ мету отримання інформації;
- ✓ дані зниклої особи (П. І. Б., дату народження, місце народження);
- ✓ дані заявника (П. І. Б., адресу проживання, паспорт).

До запиту необхідно долучити копії документів, що підтверджують родинні зв'язки з особою, стосовно якої робиться запит. Витяг можна отримати в паперовому або електронному вигляді, про бажану форму витягу необхідно вказати у заяві.

Витяг надається у **строк до 10 робочих днів**. У випадках, коли підготовка витягу потребує додаткової перевірки інформації, запити розглядаються у **строк до 30 календарних днів** (пункт 4 Положення про Єдиний реєстр осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, затвердженого наказом МВС від 29.08.2022 №535).

КРОК 5

Отримайте сповіщення про зникнення військового безвісти

У разі встановлення факту зникнення безвісти військовослужбовця **командир військової частини зобов'язаний не пізніше наступного дня після отримання інформації** про зникнення повідомити про це відповідний ТЦК та СП (розділ VI Інструкції з організації обліку особового складу в системі Міністерства оборони України, затвердженої наказом Міністерства оборони України від 15 вересня 2022 року №280).

Сповіднення командира військової частини передається до ТЦК та СП **за місцем проживання або перебування родини військовослужбовця**, якщо такі дані відсутні – **за місцем його призову або останньої реєстрації**.

Підставою для направлення є відповідний наказ командира військової частини про обставини зникнення.

Після отримання такого сповіщення ТЦК та СП **зобов'язаний протягом семи днів** вручити членам сім'ї або близьким родичам військовослужбовця офіційне сповіщення про його зникнення безвісти (додаток 28 Інструкції №280).

Одночасно ТЦК та СП повинен:

- поінформувати родину про передбачені у законодавстві соціальні гарантії;
- надати роз'яснення щодо порядку оформлення документів для призначення пенсії, грошової допомоги та інших належних виплат.

У разі якщо сповіщення не було вручено:

- ✓ зверніться до ТЦК та СП за місцем проживання із письмовою заявою про його видачу.

Якщо сповіщення отримав інший член сім'ї:

- ✓ ви маєте право звернутися до ТЦК та СП із заявою про видачу дубліката.

2. ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЕЦЬ У ПОЛОНІ: ЯК ДІЯТИ ТА КУДИ ЗВЕРТАТИСЯ

Питання розшуку та правового захисту військовополонених регулюється Женевською конвенцією про поводження з військовополоненими, статтею 214 Кримінального процесуального кодексу України, Законом України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин», Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», Законом України «Про державну реєстрацію геномної інформації людини», а також Постановою КМУ №413 від 5 квітня 2022 року, Постановою КМУ №721 від 17 червня 2022 року та Постановою КМУ №208 від 27 лютого 2024 року.

1.1. ЩО РОБИТИ, ЯКЩО ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЕЦЬ ПОТРАПИВ У ПОЛОН

Перед зверненням до компетентних органів та уповноважених установ необхідно зібрати повну інформацію про військовослужбовця, який перебуває в полоні, а саме:

- паспортні дані особи та РНОКПП;
- військове звання особи та останнє його місце перебування (військова частина, підрозділ – їхні номери та назви тощо);
- військовий квиток (копія, якщо наявна);
- адресу ТЦК та СП, через який був призваний громадянин;
- інформацію стосовно військовослужбовців, із якими служить громадянин у Збройних Силах України;
- останню дату спілкування із близькими родичами;
- особливі прикмети громадянина (родимі плями на тілі, шрами, татування тощо).

Чим більше повної та точної інформації про військовослужбовця ви зберете, тим швидше розпочнеться його розшук і встановлення особи.

1.2. КУДИ ПОТРІБНО ЗВЕРТАТИСЯ, ЯКЩО ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЕЦЬ ПОТРАПИВ У ПОЛОН?

Порядок звернення до компетентних органів державної влади та відповідних міжнародних інституцій доцільно визначити таким чином:

1. подання заяви до Національної поліції України:

- зафіксуйте реєстраційний номер заяви, а також отримайте витяг із Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР), де буде зазначено П. І. Б. слідчого у справі. За кожним фактом зникнення, викрадення або потрапляння у полон органом досудового розслідування відкривається кримінальне провадження;
- разом із подачею заяви про вказаний факт здається біологічний зразок для виведення ДНК-профілю. Зразки відбираються у біологічних батьків або дітей зниклої особи (зразок (мазок із порожнини рота) відбирається слідчим безпосередньо у відділі поліції під час подання заяви про зникнення. Процедура є безкоштовною, проводиться на підставі постанови слідчого та передбачає надалі внесення ДНК-профілю до Електронного реєстру геномної інформації людини);

2. подання заяви до Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими:

- сайт Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими: koordshtab.gov.ua;

- зареєструйтеся в Особистому кабінеті Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими за посиланням: <https://cabinet.koordshtab.gov.ua/login>;

- увійдіть в Особистий кабінет Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими та подайте заяву про перебування у полоні (покрокова інструкція: https://www.youtube.com/playlist?list=PLOvUJFfEr3ZMTBLJmWoHt_RolwhKzBnQ5);

- після подачі заяви її статус можна відстежувати в особистому кабінеті заявника.

Важливо! Будь-які нові відомості щодо військовополоненого слід вносити в Особистий кабінет Координаційного штабу в розділі «Додаткова інформація», а також надавати слідчому, котрий веде справу;

3. подання заяви до Національного інформаційного бюро:

- НІБ є спеціальним органом, який здійснює повний збір та узагальнення всієї інформації про військовополонених громадян та передає ці дані до правоохоронних органів, міжнародних організацій та моніторингових місій, і тому важливо його повідомити про те, що військовослужбовець потрапив до полону;
- гаряча лінія для дзвінків за номером – 1648; для тих, хто перебуває за кордоном, – +38 (044) 287 81 65;
- посилання для реєстрації та подання заяв: <https://nib.gov.ua/>;

4. звернення до Об'єднаного центру з координації пошуку та звільнення військовополонених, незаконно позбавлених волі осіб внаслідок агресії проти України:

- електронна форма звернення щодо розшуку українських захисників, які потрапили в полон країни-агресора, та незаконно позбавлених волі осіб внаслідок агресії проти України за посиланням: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScCpF9IMFayFWVH3gABn4fR6iIlPnX81rw93tFtV6PqrzeOtQ/viewform>;

- електронна форма звернення щодо розшуку українських захисників, які потрапили в полон країни-агресора, та незаконно позбавлених волі осіб внаслідок агресії проти України за QR-кодом:

5. звернення до Бюро Центрального агентства Міжнародного Комітету Червоного Хреста з розшуку для міжнародного збройного конфлікту в Україні (Бюро ЦАР):

- подати запит на розшук можна за посиланням: <https://uruprecase.powerappsportals.com/uk-UA/>;

- щоб отримати інформацію про зниклого члена сім'ї, ви також можете зв'язатися особисто за адресою: вул. Велика Васильківська, 6, корпус «О», м. Київ, 01024, Україна;
- Бюро може звернутися до уряду держави-агресора (росії) із запитом щодо встановлення долі полоненого та із запитом на отримання доступу до нього у місці утримання.

6. звернення до Робочої групи ООН з насильницьких або недобровільних зникнень: (пункт 1-1 Постанови №168):

- Робоча група допомагає сім'ям дізнатися про долю або місце перебування членів їхніх сімей. Робоча група отримує, розглядає та передає державам повідомлення про насильницькі зникнення, подані родичами або правозахисними організаціями, з вимогою провести розслідування та пошуки і повідомити про результати;
- форму для звернення можна завантажити за посиланнями:

<https://koordshtab.gov.ua/files/Communication-form-UA.docx>

або

<https://koordshtab.gov.ua/files/Communication-form-UA.pdf>

заповнити українською або іншою офіційною мовою ООН та надіслати електронною поштою на hrc-wg-eid@un.org.

Важливо! У разі отримання будь-якої інформації про військовополоненого (дзвінки, листи, свідчення тощо) її необхідно невідкладно передати слідчому, подати через особистий кабінет Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими, а також повідомити Міжнародний комітет Червоного Хреста і Робочу групу ООН з насильницьких або недобровільних зникнень.

3. ГРОШОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЧЛЕНАМ СІМЕЙ ЗНИКЛИХ БЕЗВІСТИ: ХТО МАЄ ПРАВО І В ЯКИХ РОЗМІРАХ?

У Законі України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (далі – Закон №2011-XII) та Постанові Кабінету Міністрів України №884 від 30.11.2016 (далі – Порядок №884) передбачено виплату грошового забезпечення військовослужбовців, які потрапили в полон, стали заручниками, інтерновані у нейтральних державах або зникли безвісти.

1. Хто має право на отримання грошового забезпечення?

Право на отримання грошового забезпечення залежить від наявності або відсутності особистого розпорядження військовослужбовця (ч. 6 ст. 9 Закону №2011-XII). Наявність чи відсутність особистого розпорядження військовослужбовця можна перевірити, звернувшись із письмовою заявою до територіального центру комплектування та соціальної підтримки (ТЦК та СП) за місцем реєстрації чи призову військовослужбовця. Оригінал документа зберігається в особовій справі у ТЦК, а копія – у самого військового (п. 4 ст. 16 Закону №2011-XII)

Грошове забезпечення виплачується особам, визначеним військовослужбовцем в особистому розпорядженні на випадок потрапляння в полон, зникнення безвісти або інтернування.

У такому разі військовослужбовець самостійно визначає:

- осіб, які мають отримувати виплати;
- частки кожної особи у відсотках.

Виплата здійснюється відповідно до такого розпорядження.

У разі відсутності в особистому розпорядженні на випадок полону стовідсоткового розподілу грошового забезпечення нерозподілена частка грошового забезпечення зберігається за військовослужбовцем.

Якщо військовослужбовець особистого розпорядження не склав, право на отримання грошового забезпечення мають **особи першої черги** (абз. 4 ч. 6 ст. 9 Закону №2011-XII):

- дружина / чоловік;
- неповнолітні діти;
- діти з інвалідністю з дитинства незалежно від віку;
- батьки, яких не позбавлено батьківських прав.

У разі відсутності осіб, які зазначені вище, право на виплату грошового забезпечення мають **особи другої черги** (абз. 5 ч. 6 ст. 9 Закону №2011-XII):

- повнолітні діти;
- рідні брати (сестри).

2. Який розмір грошового забезпечення у разі відсутності особистого розпорядження військовослужбовця?

⇒ Особи першої черги отримують 50% грошового забезпечення військовослужбовця, які розподіляються порівну між усіма особами цієї черги (решта 50% зберігаються (депонуються) за військовослужбовцем).

⇒ Особи другої черги отримують 20% грошового забезпечення, які також розподіляються порівну між усіма особами цієї черги (решта 80% зберігаються (депонуються) за військовослужбовцем).

У разі звільнення з полону все збережене (депоноване) грошове забезпечення виплачується військовослужбовцю, у разі смерті – включається до складу спадщини.

До грошового забезпечення входять (відповідно до ч. 2 ст. 9 Закону №2011-XII):

- посадовий оклад, оклад за військовим званням;
- щомісячні додаткові види грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, винагороди, які мають постійний характер, премія);
- одноразові додаткові види грошового забезпечення.

Виплата грошового забезпечення здійснюється з дня захоплення військовослужбовця у полон або заручниками, а також інтернування в нейтральних державах або зникнення безвісти, визначеним особам за їх заявою на ім'я командира військової частини (п. 3 Порядку №884).

Виплати грошового забезпечення **не здійснюються**, якщо військовослужбовець добровільно здався в полон, самовільно залишив військову частину або у разі дезертирства.

Також виплати грошового забезпечення не здійснюються:

- особам, які засуджені за державну зраду, колабораційну діяльність, пособництво державі-агресору;
- громадянам російської федерації або республіки білорусь, а також особам, які постійно проживають на території цих країн.

3. Які документи потрібно подати для здійснення виплати?

- Заява (у довільній формі) із зазначеною в ній назвою банку та номером поточного рахунку у форматі IBAN для перерахунку коштів.
- Копія паспорта й ідентифікаційного коду.
- Довідка про зареєстроване місце проживання.

- Копія документів, що підтверджують родинні зв'язки з військовослужбовцем (наприклад свідоцтво про шлюб, свідоцтво про народження тощо).

- Копія довідки про внесення даних про військовослужбовця до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин.

- Копія рішення суду про поновлення батьківських прав – для виплати грошового забезпечення батькам військовослужбовців, які були позбавлені батьківських прав стосовно військовослужбовців.

- Копія свідоцтва про смерть особи, яка має право на отримання грошового забезпечення (за наявності) – для перерахунку частки виплати грошового забезпечення.

- Копія документа, що підтверджує:

- призначення особи опікуном, піклувальником малолітньої (неповнолітньої) дитини військовослужбовця, усиновлення такої дитини - для виплати грошового забезпечення законним представникам на малолітніх (неповнолітніх) дітей військовослужбовців або дітей військовослужбовців з числа осіб з інвалідністю з дитинства (незалежно від віку);

- призначення військовослужбовця опікуном, піклувальником повнолітніх дітей, рідних братів (сестер) чи їх усиновлення – для виплати грошового забезпечення повнолітнім дітям військовослужбовців, їхнім рідним братам (сестрам), законними представниками яких є військовослужбовці;

- встановлення інвалідності – для виплати грошового забезпечення дітям військовослужбовців з числа осіб з інвалідністю з дитинства (незалежно від віку) або їх законним представникам.

Перелік документів до заяви передбачений у пункті 3 Порядку №884.

4. Порядок звернення із заявою про виплату грошового забезпечення

- ⇒ Подання заяви на виплату з документами здійснюється до будь-якого зручного за місцем розташування ТЦК та СП.
- ⇒ ТЦК та СП забезпечує долучення до заяви на виплату копії наданих заявником документів, відповідних повних витягів з Державного реєстру актів цивільного стану, завіряє встановленим порядком ці копії документів, формує із цих документів файл PDF, підписує електронним підписом та подає через СЕДО до військової частини.
- ⇒ Розгляд заяви з документами та прийняття рішення у військовій частині відбувається протягом 15 днів з дня отримання заяви.
- ⇒ У разі позитивного рішення, виплати відбуваються щомісяця (у поточному місяці за минулий) шляхом зарахування на банківський рахунок, який було вказано в заяві.

5. Дії у разі отримання відмови у виплаті грошового забезпечення?

Отримати письмову відмову.

Командир військової частини зобов'язаний надати письмове рішення із зазначенням причин такої відмови.

Усунути виявлені недоліки: у разі відмови з підстав недостатності документів – зібрати необхідні документи та повторно подати відповідну заяву

У разі наявності підстав вважати прийняте рішення неправомірним – воно може бути оскаржене до вищого командування або в судовому порядку.

4. ОПІКА НАД МАЙНОМ БЕЗВІСНО ВІДСУТНІХ: ЩО ВАРТО ЗНАТИ?

Це правовий механізм, спрямований на захист майнових прав осіб, які зникли безвісти, та забезпечення цілісності їхніх активів. Регулюється Цивільним кодексом України, законами України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин», «Про нотаріат» та главою 9-1 Порядку вчинення нотаріальних дій, затвердженого наказом Міністерства юстиції України №296/5 від 22.02.2012.

КОГО СТОСУЄТЬСЯ

Опіка встановлюється над майном двох категорій осіб:

- безвісно відсутні – особи, про місцеперебування яких немає відомостей за місцем проживання протягом 1 року (за рішенням суду);
- зниклі безвісти за особливих обставин – особи, що зникли через збройний конфлікт, воєнні дії, окупацію або надзвичайні ситуації. Статус діє з моменту внесення даних до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин.

ПІДСТАВИ ДЛЯ ЗВЕРНЕННЯ ДО НОТАРІУСА

Нотаріус встановлює опіку на підставі:

- рішення суду про визнання особи безвісно відсутньою;
- витягу з Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин;
- заяви від заінтересованих осіб.

ХТО МОЖЕ ПОДАТИ ЗАЯВУ

За письмовою заявою про вжиття заходів для встановлення опіки над майном заходів вживає нотаріус. Подати її можуть:

- близькі родичі або члени сім'ї: чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням, а також особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі (відповідно до абз. 2 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин»);
- інші заінтересовані особи, чії права можуть бути порушені через відсутність опіки;
- орган опіки та піклування.

МІСЦЕ ВСТАНОВЛЕННЯ ОПІКИ

- 1) за останнім місцем проживання особи;
- 2) якщо воно невідоме – за місцезнаходженням нерухомості або основної частини рухомого майна.

Важливо: якщо майно в іншому окрузі, ваш нотаріус дає доручення місцевому нотаріусу лише на опис майна. Призначає опікуна все одно той нотаріус, до якого ви звернулися спочатку.

ПЕРЕВІРКА ПЕРЕД ПРОЦЕДУРОЮ

Перед початком нотаріус зобов'язаний перевірити:

- місце останнього проживання зниклого безвісти;
- статус населеного пункту (чи не є він окупованим згідно з Переліком територій, на яких ведуться (велися) бойові дії тимчасово окупованих Російською Федерацією, затвердженим наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 28 лютого 2025 року №376, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 11 березня 2025 року за №380/43786);

- наявність відомостей про особу, зниклу безвісти за особливих обставин, у Єдиному реєстрі осіб, зниклих безвісти за особливих обставин;
- чи не був уже призначений інший опікун раніше;
- документальне підтвердження родинних зв'язків заявника;
- склад та місцезнаходження майна через державні реєстри.

ЯК ПРОХОДИТЬ ПРОЦЕДУРА ВСТАНОВЛЕННЯ ОПІКИ

Нотаріус здійснює такі кроки:

- 1) **описує майно** двома способами: 1) фізичний огляд зі складанням відповідного акта опису майна за участю не менше 2-х свідків; 2) без виїзду на підставі документів про власність та даних державних реєстрів / кадастрів та відображення цієї інформації в акті опису;
- 2) **призначає опікуна**: обирається особа з повною дієздатністю (лише одна). Пріоритет: близькі родичі, члени сім'ї або представник органу опіки;
- 3) **видає документ**: опікун отримує свідоцтво про призначення опікуна над майном, яке дає право на управління майном. Невід'ємною частиною свідоцтва є акт опису майна, який підшивається до свідоцтва;
- 4) **реєструє інформацію** в Єдиному реєстрі осіб, зниклих безвісти за особливих обставин.

ОБОВ'ЯЗКИ ОПІКУНА

- Управляти майном в інтересах зниклого.
- Погашати борги особи за рахунок майна зниклого безвісти.
- Забезпечувати утримання осіб, яких зниклий зобов'язаний був утримувати за законом.
- Приймати виконання цивільних обов'язків на користь зниклого.

ПРИПИНЕННЯ ОПІКИ

Опіка припиняється за заявою самої особи (якщо вона знайшлася), спадкоємців або опікуна.

- **Підстава**: рішення суду про скасування статусу безвісно відсутнього або дані Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин про припинення статусу зниклого.
- Нотаріус виносить **постанову про припинення**, скасовує та вилучає свідоцтво, вносить дані в Єдиний реєстр осіб, зниклих безвісти за особливих обставин.

!!! Важливо: Якщо опікун помер, відмовився від обов'язків або був усунутий судом, процедура встановлення опіки (включаючи новий опис майна) проводиться заново за заявою заінтересованих осіб.

5. ОГОЛОШЕННЯ ОСОБИ ПОМЕРЛОЮ: АЛГОРИТМ ДІЙ ТА НАСЛІДКИ

Оголошення військовослужбовця померлим – це судова процедура, яка застосовується, коли особа зникла безвісти за обставин, що давали підстави припускати її загибель (бойові дії), і немає можливості знайти чи ідентифікувати тіло.

Головна відмінність між оголошенням особи померлою та встановленням факту смерті військовослужбовця полягає в наявності доказів і юридичній природі судового рішення. Встановлення факту смерті ґрунтується на беззаперечних доказах реальної загибелі людини, тоді як оголошення померлою є юридичним припущенням у ситуаціях, коли тіло відсутнє, а прямих доказів смерті немає.

АЛГОРИТМ ДІЙ ДЛЯ РОДИНИ

Крок – 1. Отримання статусу зниклого безвісти:

- звернутися до Національної поліції із заявою про зникнення (відкриття кримінального провадження);
- звернутися до Об'єднаного центру з пошуку та звільнення полонених при СБУ;
- внести дані до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин;
- отримати витяг з реєстру.

Крок – 2. Збір доказів (де отримати):

- матеріали кримінального провадження, а саме: постанова про розшук, протоколи допиту свідків / побратимів (в органах досудового розслідування);
- рапорти командирів про обставини зникнення (у військовій частині);
- довідки про участь у бойових діях (у військовій частині);
- акт службового розслідування про факт зникнення безвісти військовослужбовця (у військовій частині).

Крок – 3. Звернення до суду.

Звернення до суду відбувається відповідно до статей 305 – 309 ЦПК України, таким чином:

- заява подається до суду за місцем проживання заявника або за останнім відомим місцем проживання / місцезнаходження майна зниклого;
- справа розглядається в порядку окремого провадження. Судовий збір за такі заяви не сплачується.

У заяві повинно бути зазначено: для якої мети необхідно заявникові оголосити особу померлою (відкриття спадщини, соціальні виплати).

Строки для звернення до суду визначено у статті 46 ЦК України:

- загальний строк – **два роки від дня закінчення воєнних дій.**

ВАЖЛИВО: якщо особа зникла за обставин, що давали підстави припускати загибель (наприклад, бачили влучання снаряда в окоп, але тіло не знайшли), суд може оголосити особу померлою не раніше спливу шести місяців від дня завершення активних бойових дій на цій ділянці.

Примітка! Актуальний перелік територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих рф, затверджений наказом Міністерства розвитку громад та територій України №376 від 28.02.2025.

Крок – 4. Отримання рішення суду та свідоцтва:

- суд приймає рішення про оголошення особи померлою;
- після набрання рішенням законної сили (30 днів), воно направляється до ДРАЦС для реєстрації смерті;
- отримання свідоцтва про смерть.

Наслідки оголошення військового померлим:

- припинення правоздатності: особа вважається померлою з дня набрання рішенням суду законної сили (ст. 25 Цивільного кодексу України);
- відкриття спадщини: родичі можуть почати процедуру спадкування майна (квартири, автомобілі, банківські рахунки) (глава 87 Цивільного кодексу України);
- соціальні виплати: члени сім'ї отримують право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника (ст. 36 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»);
- одноразова грошова допомога: сім'я має право на отримання одноразової грошової допомоги у розмірі 15 млн грн у разі загибелі під час виконання обов'язків військової служби (Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»);
- зміна статусу дружини / чоловіка: можливість реєстрації нового шлюбу. У разі появи «померлого» – попередній шлюб може бути поновлений (Сімейний кодекс України).

6. ЯК ПОВ'ЯЗАТИ ЗАГИБЕЛЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ ІЗ ЗАХИСТОМ БАТЬКІВЩИНИ: ПОКРОКОВИЙ АЛГОРИТМ ДІЙ ДЛЯ РОДИНИ

Військово-лікарська експертиза (ВЛЕ) — це процедура, яка встановлює, чи пов'язані захворювання або отримані травми (поранення, контузії, каліцтва) з виконанням військової служби. Вона проводиться щодо військовослужбовців, військовозобов'язаних, резервістів, а також осіб, звільнених зі служби. Крім того, ВЛЕ визначає, чи стали такі захворювання або травми причиною смерті. Тобто саме ВЛЕ офіційно підтверджує наявність причинного зв'язку та встановлює, чи були ці ушкодження або хвороби безпосередньою причиною смерті. ВЛЕ проводять штатні ВЛК.

Причинно-наслідковий зв'язок загибелі військовослужбовця із захистом Батьківщини встановлюють штатні військово-лікарські комісії (ВЛК):

- регіональні військово-лікарські комісії (м. Вінниця, м. Харків, м. Львів, м. Одеса, м. Дніпро) – за місцем знаходження ТЦК та СП, до якого після смерті військовослужбовця повернуто матеріали його особової справи;
- центральні військово-лікарські комісії (м. Київ) – у випадку, якщо рішення про причинно-наслідковий зв'язок потрібно переглянути або існують спірні питання щодо встановлення причинно-наслідкового зв'язку (розділ 21 наказу Міністерства оборони України від 14.08.2008 №402 «Про затвердження Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України», зі змінами (далі – Наказ №402)).

У разі незгоди з рішенням ВЛК щодо причинно-наслідкового зв'язку загибелі військовослужбовця ви можете подати заяву до Центральної ВЛК протягом місяця з дня отримання рішення регіональної ВЛК (відповідно до Закону України «Про звернення громадян»).

Документи, які необхідно надати до заяви, визначено у п. 21.25 глави 21 розділу II Наказу №402, а саме:

- 1) копія довідки про проходження військової служби або військово-облікового документа (військовий квиток або посвідчення офіцера);
- 2) копія акта проведеного службового розслідування за фактом загибелі військовослужбовця, довідки про безпосередню участь військовослужбовця в районі ведення бойових дій, а також інших документів, що підтверджують виконання ним бойових завдань;

- 3) висновок ВЛК, відповідно до якого загибель військовослужбовця не пов'язана із захистом Батьківщини;
- 4) висновок судово-медичної експертизи;
- 5) лікарське свідоцтво про смерть;
- 6) свідоцтво про смерть;
- 7) документи, в яких зазначено обставини загибелі або смерті військовослужбовця (витяг з іменного списку безповоротних втрат особового складу, наказ командира (начальника) військової частини, донесення про загибель (смерть), сповіщення (корінець сповіщення) на загиблого (померлого), захопленого в полон або заручником, а також інтернованого або зниклого безвісти військовослужбовця, постанова про закриття кримінального провадження (за наявності);
- 8) інші документи, що можуть підтверджувати причинний зв'язок загибелі військовослужбовця з виконанням бойових завдань.

У разі відсутності вищевказаних документів зверніться з письмовою заявою у довільній формі до військової частини або ТЦК та СП, у якій зазначте їх перелік. Після отримання документів ви можете подавати заяву до ВЛК для встановлення причинно-наслідкового зв'язку смерті військовослужбовця із захистом Батьківщини.

Після отримання заяви ВЛК розглядає надані документи, за потреби надсилає запити до військової частини або інших органів для отримання додаткових матеріалів. За результатами розгляду заяви ВЛК ухвалює рішення, яке оформлюється протоколом у трьох примірниках, один з яких надсилається заявнику.

Розгляд заяви щодо встановлення причинно-наслідкового зв'язку із захистом Батьківщини здійснюється протягом 30 днів з дня надходження документів до ВЛК. У разі необхідності цей строк може бути продовжений, але не більше ніж до 45 днів, про що заявника повідомляють, що відображено у Наказі №402.

Отримання Постанови ВЛК про пов'язання причинно-наслідкового зв'язку смерті військовослужбовця із захистом Батьківщини дає можливість їхнім сім'ям отримати право на виплату одноразової грошової допомоги у зв'язку зі смертю військовослужбовця, а також на пільги, гарантії та компенсації, передбачені у Законі України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

Ця пам'ятка носить виключно інформаційний характер і не замінює індивідуальну правову консультацію.

7. ОДНОРАЗОВА ГРОШОВА ДОПОМОГА ДЛЯ СІМЕЙ ЗАГИБЛИХ (ПОМЕРЛИХ) ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІД ЧАС ЗАХИСТУ БАТЬКІВЩИНИ: ВІД А ДО Я

У разі загибелі (смерті) військовослужбовця держава передбачає виплату одноразової грошової допомоги (далі – ОГД) у розмірі 15 млн гривень. Така допомога призначається визначеним у законодавстві особам, якщо смерть настала внаслідок поранення, контузії, травми, каліцтва або захворювання, отриманих під час дії воєнного стану під час виконання обов'язків із захисту Батьківщини, участі у бойових діях чи забезпеченні заходів з національної безпеки і оборони, безпосередньо в районах їх проведення.

Як визначається коло осіб, які мають право на ОГД

Особисте розпорядження військовослужбовця або закон:

⇒ **за особистим розпорядженням** (п. 6. ст. 9 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців і членів їх сімей», далі – Закон №2011-XII): особи, вказані у ньому, в розмірі визначеної частки, у відсотках.

УВАГА! Незалежно від волі військовослужбовця право на ОГД у розмірі 50 відсотків частки, яка належала б кожному з них у разі призначення і виплати ОГД, мають:

- малолітні, неповнолітні, повнолітні непрацездатні діти;
- непрацездатна вдова (вдівець) та непрацездатні батьки загиблої (померлої) особи;

⇒ **за законом** (п. 4 ст. 16-1 Закону №2011-XII):

- діти, у тому числі усиновлені, зачаті за життя загиблої (померлої) особи та народжені після її смерті, а також діти, стосовно яких загибла (померла) особа за її життя було позбавлено батьківських прав;
- вдова (вдівець);

- батьки (усиновлювачі) загиблої (померлої) особи, якщо вони не були позбавлені стосовно неї батьківських прав або їхні батьківські права були поновлені на час її загибелі (смерті);
- внуки загиблої (померлої) особи, якщо на момент її загибелі (смерті) їх батьки загинули (померли);
- жінка (чоловік), з якою (з яким) загибла (померла) особа проживали однією сім'єю, але не перебували у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі, за умови що цей факт встановлено рішенням суду, яке набрало законної сили;
- інші утриманці загиблої (померлої) особи, які мають право на пенсію в разі втрати годувальника відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб".

Умови, за яких виплачується ОГД:

- загибель (смерть) військовослужбовця під час виконання ним обов'язків військової служби / захисту Батьківщини;
- внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням обов'язків військової служби / захисту Батьківщини;
- смерті особи, звільненої з військової служби, протягом року після звільнення її з військової служби, якщо смерть настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва, захворювання, пов'язаних з виконанням обов'язків військової служби / захисту Батьківщини.

Ким виплачується ОГД

Одноразова грошова допомога призначається і виплачується Міністерством оборони України, іншими центральними органами виконавчої влади, що здійснюють керівництво військовими формуваннями та правоохоронними органами, а також органами державної влади, військовими формуваннями та правоохоронними органами у відповідності до п. 6 ст. 16-3 Закону №2011-XII.

Особи, які мають право на ОГД, можуть його реалізувати протягом **трьох років** з дати складання актового запису про смерть, зазначеної у свідоцтві про смерть військовослужбовця. Право осіб на отримання ОГД визначається станом на дату загибелі (смерті) військовослужбовця.

Якщо особа одночасно має право на отримання одноразової грошової допомоги, передбаченої у Законі №2011-ХІІ, та одноразової грошової допомоги або компенсаційної виплати, встановлених в інших нормативно-правових актах, виплата грошових сум здійснюється за однією з підстав за її вибором.

Підстави, за якими виплата одноразової грошової допомоги не здійснюється

Якщо загибель (смерть), поранення (контузія, травма або каліцтво), захворювання, інвалідність або часткова втрата працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовця є наслідком:

- вчинення ним кримінального або адміністративного правопорушення;
- вчинення ним дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння;
- навмисного спричинення собі тілесного ушкодження, іншої шкоди своєму здоров'ю або самогубства (крім випадку доведення особи до самогубства, встановленого судом);
- подання особою завідомо неправдивих відомостей для призначення і виплати одноразової грошової допомоги.

Кому не призначається ОГД

Одноразова грошова допомога не призначається особі, яка:

- умисно позбавила життя чи вчинила замах на особу, яка має право на призначення та отримання одноразової грошової допомоги;

- притягалася до адміністративної чи кримінальної відповідальності за вчинення правопорушення щодо загиблої (померлої) особи, за рішенням суду, яке набрало законної сили;

- а також особі, щодо якої рішенням суду, яке набрало законної сили, встановлено факт ухиляння від виконання обов'язку щодо утримання загиблої (померлої) особи за її життя.

У разі відмови від ОГД (яка засвідчується нотаріально або згідно з міжнародними договорами – для тих, хто за кордоном) осіб, які мають право на її отримання або якщо зазначені особи протягом трьох років з дня виникнення у них такого права його не реалізували, їх частки розподіляються між іншими особами, які мають право на ОГД.

Якщо після призначення та виплати ОГД у повному розмірі, за її отриманням звертаються інші особи, які мають на неї право, питання щодо перерозподілу суми такої допомоги між особами, які мають на неї право, вирішується за взаємною згодою осіб або **в судовому порядку**.

Куди звертатися із заявою на отримання ОГД

Заява подається до районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки незалежно від місця реєстрації заявника (тобто в найближчий до заявника ТЦК та СП, однак найефективнішим є звернення до ТЦК та СП, в якому військовослужбовець перебував на військовому обліку).

Перелік документів для призначення ОГД:

- заява визначеного зразка (додаток 1 до ЗУ “Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та їх сімей”);
- паспорт;
- ідентифікаційний код або номер паспорта (для осіб, які через релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків);

- свідоцтво про смерть військовослужбовця;
- документ, що підтверджує родинні зв'язки із загиблим військовослужбовцем:
 - а) для дружини / чоловіка – свідоцтво про шлюб;
 - б) для дитини – свідоцтво про народження дитини;
 - в) для батьків – свідоцтво про народження загиблого(померлого);
 - г) для осіб, які перебували на утриманні загиблого, – документ, що підтверджує перебування на утриманні загиблого (померлого) військовослужбовця;
- згода на оброблення персональних даних;
- довідка про притягнення до кримінальної відповідальності, відсутність (наявність) судимості або обмежень або повний витяг з інформаційно-аналітичної системи «Облік відомостей про притягнення особи до кримінальної відповідальності та наявності судимості»;
- свідоцтво про зміну імені – у разі зміни прізвища, імені, по батькові (за наявності);
- рішення місцевої державної адміністрації, виконавчого органу місцевої ради або суду про встановлення над дитиною-сиротою, дитиною, позбавленою батьківського піклування, опіки, піклування, – для законних представників неповнолітніх дітей загиблого (померлого), за наявності;
- відмова, заява, інший правочин, завірений відповідно до Закону України «Про нотаріат» або міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України (за наявності);
- рішення суду, яке набрало законної сили та стосується призначення ОГД (за наявності);
- інші документи щодо призначення та виплати ОГД (за наявності).

Рішення про відмову у призначенні ОГД може бути оскаржене в установленому у законодавстві порядку до суду.

Детальна інформація

- Закон України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей” – Закон №2011-XII.

- Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року №168 «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану».

- Наказ Міністерства оборони України від 25.01.2023 №45 “Про затвердження Порядку і умов призначення та виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) військовослужбовців Збройних Сил України в період дії воєнного стану”.

8. ХТО МАЄ ПРАВО НА ОТРИМАННЯ ОДНОРАЗОВОЇ ГРОШОВОЇ ДОПОМОГИ

Перелік осіб, що мають право на одноразову грошову допомогу у зв'язку із загибеллю військовослужбовця, визначено у статті 16-1 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

Варто зазначити, що редакція статті 16-1 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» змінювалася декілька разів.

Станом на день випуску цього збірника редакція статті передбачає:

1) перелік членів сім'ї, які мають право на отримання ОГД.

Одноразова грошова допомога розподіляється рівними частками між усіма членами сім'ї, до яких належать:

- **один із подружжя**, який пережив загиблого;
- **діти** (включаючи усиновлених, зачатих за життя загиблого та народжених після його смерті);
- **батьки або усиновлювачі** (за умови, що вони не були позбавлені батьківських прав, або ці права були поновлені до моменту смерті);
- **внуки** загиблого (якщо на момент загибелі їхні батьки вже померли);
- **жінка / чоловік**, з якими загиблий спільно проживав без офіційного шлюбу (**виключно за наявності рішення суду**, яке набрало законної сили та підтверджує факт проживання однією сім'єю);
- **інші утриманці загиблого (померлого) особи**, які мають право на пенсію в разі втрати годувальника відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб".

Також зазначаємо, що є особисте розпорядження військовослужбовця (якщо воно було складене за життя), у якому він самостійно визначив коло осіб та частки виплат. Проте існує перелік осіб, які мають право на частку одноразової грошової допомоги (далі – ОГД) **незалежно від змісту такого розпорядження.**

Категорії осіб, які мають право на ОГД незалежно від особистого розпорядження:

- **малолітні діти** (до 14 років);
- **неповнолітні діти** (від 14 до 18 років);
- **повнолітні непрацездатні діти** (якщо вони особи з інвалідністю);
- **непрацездатна вдова** (вдівець);
- **непрацездатні батьки** загиблого військовослужбовця.

У розмірі 50 відсотків частки, яка належала б кожному з них у разі призначення і виплати одноразової грошової допомоги за відсутності особистого розпорядження.

Важливо!

1. Розподіл часток: ОГД розподіляється рівними частинами між усіма членами сім'ї, які мають на це право.

2. Відмова від частки: якщо хтось із отримувачів офіційно відмовляється від своєї частки допомоги, ця сума рівномірно розподіляється між іншими членами сім'ї, які мають право на виплату.

3. Підтвердження статусу: для підтвердження статусу (у випадках проживання без шлюбу чи утримання) необхідно звертатися до суду для встановлення відповідних юридичних фактів.

4. Батьки, які були позбавлені батьківських прав і не поновили їх до моменту загибелі військовослужбовця, не мають права на отримання ОГД.

Згідно з редакцією, яка була чинна з 29.07.2022 до 09.12.2023, передбачено такий перелік категорій отримувачів одноразової грошової допомоги:

- **батьки загиблого (померлого):** мають право незалежно від їхнього віку чи працездатності;
- **один із подружжя:** обов'язкова умова: ця особа не одружилася вдруге на момент звернення за допомогою;
- **діти:**

обов'язкова умова: діти, які не досягли повноліття (до 18 років).

- **утриманці загиблого (померлого)** які мають право на пенсію в разі втрати годувальника відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб".

Згідно з редакцією, яка була чинна з 04.07.2012 до 29.07.2022, передбачено такий перелік категорій отримувачів одноразової грошової допомоги:

- **члени сім'ї:** визначаються відповідно до Сімейного кодексу України;
- **батьки:** незалежно від їхнього віку чи працездатності;
- **утриманці загиблого (померлого)** військовослужбовця: відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб".

Важливо: особи, які мають право на ОГД, можуть його реалізувати протягом трьох років з дати складання актового запису про смерть, зазначеної у свідоцтві про смерть військовослужбовця, таким чином потрібно брати до уваги ту редакцію, яка була чинна на момент складання актового запису про смерть військовослужбовця, і передивитися редакцію статті, хто саме з членів сім'ї має право на отримання цієї одноразової грошової допомоги.

9. ПІЛЬГИ ЧЛЕНІВ СІМЕЙ ЗАГИБЛИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ЯКІ Є І ЯК ОТРИМАТИ?

Пільги членам сім'ї загиблого Захисника чи Захисниці України визначені у Законі України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» №3551-XII від 22.10.1993 (далі – Закон України №3551-XII).

Члени сімей також мають право на отримання одноразової грошової допомоги у розмірі 15 мільйонів гривень, у випадках, передбачених у законодавстві, відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» №2011-XII та постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року №168.

Водночас одноразова грошова допомога не належить до пільг у розумінні Закону України №3551-XII, а є окремою державною соціальною гарантією.

Види та перелік пільг визначено у ст. 15 Закону України №3551-XII та поділяються за такими напрямками:

медичне забезпечення:

- ✓ безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів;
- ✓ безплатне першочергове зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів);
- ✓ безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування. Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування визначаються Кабінетом Міністрів України (дія п. 3 ч. 1 ст. 15 дія зупиняється законами про Державний бюджет України на відповідні роки);
- ✓ щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;
- ✓ першочергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;
- ✓ користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініки та госпіталами, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи;

пільги у сфері комунальних послуг:

- ✓ 50-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених у чинному законодавстві (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю);
- ✓ 50-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленням балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання;
- ✓ 50-процентна знижка вартості палива, у тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;
- ✓ позачерговий безплатний капітальний ремонт власних жилих будинків і першочерговий поточний ремонт жилих будинків і квартир;

трудова гарантія:

- ✓ виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;
- ✓ використання чергової щорічної відпустки у зручний час; одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік;
- ✓ переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці та на працевлаштування в разі ліквідації підприємства, установи, організації;

пільги на житло:

- ✓ позачергове забезпечення жилию площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов. Особи, зазначені в цій статті, забезпечуються жилию площею протягом двох років з дня взяття на квартирний облік;

- ✓ одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і подвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва;
- ✓ першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків, технічне обслуговування та забезпечення стоянками транспортних засобів;

податкові пільги:

- ✓ на сплату податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства;

пільги у сфері послуг і транспорту:

- ✓ позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів (оплата у розмірі 20 процентів від тарифів вартості основних та 50 процентів – додаткових робіт);
- ✓ першочергове обслуговування підприємствами, установами та організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;
- ✓ позачергове обслуговування закладами та установами, що надають соціальні послуги з догляду;

освітні гарантії:

- ✓ вступ поза конкурсом до державних та комунальних закладів вищої та фахової передвищої освіти на спеціальності, підготовка за якими здійснюється за рахунок коштів відповідно державного та місцевих бюджетів;
- ✓ органи державної влади та органи місцевого самоврядування, у підпорядкуванні яких перебувають державні і комунальні заклади дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) чи фахової передвищої освіти, забезпечують безкоштовним харчуванням дітей;

правова допомога:

- ✓ надання правових консультацій, складення документів та представництво інтересів у випадках, передбачених у законі, – центрами з надання безоплатної правової допомоги (БПД).

Хто має право на пільги?

Вигловіжно го ч. 4 ст. 10-1 Закону України №3551-XII:

- ✓ батьки;
- ✓ один із подружжя, який не одружився вдруге, незалежно від того, виплачується йому пенсія чи ні;
- ✓ діти, які не мають (і не мали) своїх сімей;
- ✓ діти, які мають свої сім'ї, але стали особами з інвалідністю до досягнення повноліття;
- ✓ діти, обоє з батьків яких загинули або пропали безвісти;
- ✓ утриманці загиблого (померлого), яким у зв'язку з цим виплачується пенсія.

Документи, необхідні для оформлення пільг:

- ✓ документ, що посвідчує особу (паспорт громадянина України);
- ✓ реєстраційний номер облікової картки платника податків (РНОКПП);
- ✓ документи, що підтверджують родинні відносини (свідоцтво про народження, свідоцтво про шлюб тощо);
- ✓ документи, що підтверджують перебування на утриманні (за потреби);
- ✓ свідоцтво про смерть загиблого (померлого) Захисника чи Захисниці України;
- ✓ посвідчення члена сім'ї загиблого (померлого) Захисника чи Захисниці України (видається Управліннями соціального захисту населення).

Додаткові документи, що можуть знадобитися (залежно від виду пільг):

- ✓ заява встановленого зразка;
- ✓ документи, що підтверджують безпосередню участь загиблого Захисника чи Захисниці України у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України;
- ✓ посвідчення учасника бойових дій або особи з інвалідністю внаслідок війни;
- ✓ рішення (висновок) військово-лікарської комісії (якщо має значення причинний зв'язок);
- ✓ довідка про зареєстроване місце проживання (для житлово-комунальних пільг);
- ✓ документи на житло (право власності або користування);
- ✓ довідки про доходи (у випадках, де пільга залежить від доходу);
- ✓ довідки з місця навчання (для дітей);
- ✓ медичні документи;
- ✓ банківські реквізити (IBAN) – для отримання виплат;
- ✓ інші документи залежно від процедури.

Куди звертатися членам сім'ї:

- ✓ **центри надання адміністративних послуг (ЦНАП)** – для подання заяв та документів, оформлення статусу, реалізації окремих житлових і соціальних пільг, а також передачі документів до уповноважених органів;
- ✓ **управління соціального захисту населення (УСЗН)** – для оформлення пільг, компенсацій, призначення соціальних виплат, видачі посвідчення члена сім'ї загиблого (померлого);
- ✓ **територіальні центри комплектування та соціальної підтримки (ТЦК та СП)** – для отримання довідок та документів, що підтверджують проходження військової служби, участь у бойових діях, обставини загибелі (смерті), а також для підтвердження статусних підстав;
- ✓ **заклади охорони здоров'я (лікарні, амбулаторії, сімейні лікарі)** – для реалізації медичних пільг, отримання направлень, довідок, виписок, проходження лікування та диспансеризації;
- ✓ **аптеки** – для отримання безоплатних або пільгових лікарських засобів за рецептами лікаря;

- ✓ **підприємства, що надають житлово-комунальні послуги (ЖЕКИ, ОСББ, управителі багатоквартирних будинків)** – для застосування пільг на оплату житлово-комунальних послуг та внесення відповідних змін до нарахувань;
- ✓ **органи Пенсійного фонду України** – для призначення та виплати пенсій, надбавок, доплат, а також окремих видів соціальних виплат;
- ✓ **органи місцевого самоврядування (сільські, селищні, міські ради)** – для участі у місцевих програмах соціальної підтримки, вирішення житлових питань та надання додаткової матеріальної допомоги;
- ✓ **заклади освіти та їх засновники** – для реалізації освітніх гарантій (зарахування поза конкурсом, забезпечення харчуванням, соціальна підтримка дітей);
- ✓ **територіальні органи Державної казначейської служби України** – для проведення бюджетних виплат через відповідних розпорядників коштів;
- ✓ **центри зайнятості та роботодавці** – для реалізації трудових гарантій, сприяння працевлаштуванню та застосування соціальних гарантій на роботі;
- ✓ **державна податкова служба України** – для застосування податкових пільг, звільнень або зменшення податкового навантаження;
- ✓ **банківські установи** – для відкриття рахунків та зарахування грошових виплат, компенсацій та допомоги;
- ✓ **центри з надання безоплатної правової допомоги (БПД)** – для отримання правових консультацій, складання документів та представництва інтересів;
- ✓ **суди** – для захисту прав, оскарження рішень, дій або бездіяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

Важливі зауваження!

- ✓ Органи соціального захисту, ЦНАП або інші уповноважені органи можуть вимагати додаткові документи залежно від конкретних обставин.
- ✓ Реалізація окремих пільг може залежати від наявності фінансування та додаткових підзаконних актів.
- ✓ Частина соціальних гарантій може бути тимчасово обмежена законами про Державний бюджет України.
- ✓ Для отримання більшості пільг обов'язковим є наявність відповідного посвідчення члена сім'ї загиблого Захисника чи Захисниці України.

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

КОРИСНІ УЗАГАЛЬНЕННЯ
ДЛЯ РОДИН ЗНИКЛИХ БЕЗВІСТИ,
ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ
ТА ЗАГИБЛИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

ВИПУСК 2

Усі узагальнення, пам'ятки, чек-листи можна буде переглянути на сайті Національної асоціації адвокатів України за посиланням: <https://unba.org.ua/metodichni-materiali>

узагальнення підготовлені
КОМІТЕТОМ НАЦІОНАЛЬНОЇ АСОЦІАЦІЇ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ
З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ ПОСТРАЖДАЛИХ
ВІД ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ,
КОМПЕНСАЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО
ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ

2026